

POLISH SCIENCE JOURNAL

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

Issue 7(73)

POLISH SCIENCE JOURNAL

ISSUE 7(73)

INTERNATIONAL SCIENCE JOURNAL

WARSAW, POLAND
Wydawnictwo Naukowe "iScience"
2024

ISBN 978-83-949403-4-8

POLISH SCIENCE JOURNAL (ISSUE 7(73), 2024) - Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2024. – 89 p.

Editorial board:

Bakhtiyor Akhtamovich Amonov, Doctor of Political Sciences, Professor of the National University of Uzbekistan

Mukhayokhon Botiraliyevna Artikova, Doctor of Science, Andijan State University

Bugajewski K. A., doktor nauk medycznych, profesor nadzwyczajny Czarnomorski Państwowy Uniwersytet imienia Piotra Mohyły

Tahirjon Z. Sultanov, Doctor of Technical Sciences, docent

Shavkat J. Imomov, Doctor of Technical Sciences, professor

Baxitjan Uzakbaevich Aytjanov, Doctor of Agricultural Sciences, Senior Scientific Researcher, Karakalpak Institute of Agriculture and Agrotechnology

Yesbos'ın Polatovich Sadi'kov, Doctor of Philosophy (Ph.D), Nukus branch Tashkent state agrarian university

Nazmiya Muslihiddinovna Mukhitdinova, Doctor of Philology, Samarkand State University, Uzbekistan

Guljazira Mukhtarovna Utenbaeva, PhD, lecturer of the Department of Language Learning of the University of Public Safety

Indira Rustam Kizi Narkulova (Yokubova), Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Lecturer of the Department of Languages at the University of Public Safety of the Republic of Uzbekistan

Sharifjon Yigitalievich Pulatov, Doctor of Technical Sciences, Professor

Sayipzhan Bakizhanovich Tilabaev, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor. Tashkent State Pedagogical University named after Nizami

Temirbek Ametov, PhD

Marina Berdina, PhD

Hurshida Ustadjalilova, PhD, associate professor, Kokand state pedagogical institute Uzbekistan

Dilnoza Kamalova, PhD (arch) Associate Professor, Samarkand State Institute of Architecture and Civil Engineering

Turdali Khaidarov, PhD, Kokand state pedagogical institute Uzbekistan

Sarvinoz Boboqulovna Juraeva, Associate Professor of Philological Science, head of chair of culturology of Khujand State University named after academician B. Gafurov (Tajikistan)

Oleh Vodiani, PhD

Languages of publication: українська, русский, english, polski, беларуская, казахша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերեն

Science journal are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees.

The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

TABLE OF CONTENTS

SECTION: ECOLOGY

- Nepsha Oleksandr, Epifantsev Denys, Vinnichenko Olena,
Koval Dmytro, Meshalnikov Ivan (Zaporizhzhia, Ukraine)**
GEO-ECOLOGICAL ASPECTS OF NATURE MANAGEMENT..... 5

SECTION: HISTORY SCIENCE

- Гасымова Самира Алиага кызы (Гянджа, Азербайджан)**
ЗАМЕТКИ ИСТОРИКОВ И ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ О РАЗВИТИИ ИСКУССТВА
ТКАЧЕСТВА В ДРЕВНЕЙ ГЯНДЖЕ 9
- Ильясова Хатира Исмаил кызы (Гянджа, Азербайджан)**
ЗАПИСКИ ПУТЕШЕСТВЕННИКОВ ПО ИРЕВАНУ... 16
- Расулова Наргиз Айдын кызы (Гянджа, Азербайджан)**
КАРАБАХСКАЯ ПОЛИТИКА АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКОЙ
РЕСПУБЛИКИ..... 23

SECTION: MEDICAL SCIENCE

- Бугаевский Константин Анатольевич (Новая Каховка, Украина)**
ЛУИ БРАЙЛЬ И ЕГО НАУЧНЫЙ ВКЛАД В ОТРАЖЕНИИ СРЕДСТВ
ФИЛАТЕЛИИ И НУМИЗМАТИКИ..... 31
- Құмарбекова Кәмила Қуанышбекқызы, Мүтәлі Айкерім Даниярқызы,
Сайрамбек Әсел Ержанқызы (Қарағанда, Қазақстан)**
ЯТРОГЕННАЯ ПАТОЛОГИЯ ПОЛОСТИ НОСА ЭТИОПАТОГЕНЕЗ, МЕТОДЫ
ДИАГНОСТИКИ..... 48
- Оңғар Нұржігіт Қыдырәліұлы, Крафт Юлия Александровна,
Шахун Фархат Юнусович (Қарағанда, Қазақстан)**
ЭТИОЛОГИЯ, ДИАГНОСТИКА, ОСЛОЖНЕНИЯ И ЛЕЧЕНИЕ ОСТРОГО
СРЕДНЕГО ОТИТА У ДЕТЕЙ. СОВРЕМЕННЫЙ ВЗГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ 52

SECTION: PEDAGOGY

- Nepsha Oleksandr, Hryshko Svitlana, Levada Olga,
Prokhorova Larysa, Zavyalova Tetyana (Zaporizhzhia, Ukraine)**
DEVELOPMENT OF FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS' CREATIVE THINKING
IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL PRACTICE..... 55
- Тимохина Татьяна Владимировна, Иванова Светлана Анатольевна,
Тен Аксана Валериевна, Акынжанова Алма Акынжановна
(Қарағанда, Қазақстан)**
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В
РЕАЛИЗАЦИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ВУЗЕ 58

SECTION: PHILOLOGY AND LINGUISTICS

**Kydyrbay Kymbat Kenesbaikyzy, Shoibekova Alima Zhorabaevna
(Almaty, Kazakhstan)**

THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND CULTURE..... 61

Seitova B., Nabidullin A. (Almaty, Kazakhstan)

«ТІРІ БІЛІМ» ТЕОРИЯСЫН ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ ПАЙДАЛАНУДЫҢ
ЛИНГВОДИДАКТИКАЛЫҚ МАҢЫЗЫ 65

SECTION: PHYSICAL CULTURE

**Protsenko Andrii, Sukhanova Hanna, Nepsha Oleksandr,
Kyriienko Oleksandr, Kyriienko Maksym (Zaporizhzhia, Ukraine)**

MAIN DIRECTIONS OF USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES
IN PHYSICAL CULTURE AND SPORT 72

**Цибульська Вікторія Вікторівна, Ганчар Іван Лазарович,
Гаврилова Наталія Володимирівна,**

**Проценко Ганна Олександрівна (Запоріжжя, Україна),
Сопотницька Олена Валеріївна (Тернопіль, Україна)**
КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ТРЕНЕРА 75

Яременко Олег Миколайович (Київ, Україна)
РОЛЬ ТА РОЗВИТОК СИЛИ В БАСКЕТБОЛІ..... 80

SECTION: TECHNICAL SCIENCE. TRANSPORT

Каирбекова Арайлым Нұрланқызы (Астана, Қазақстан)

ФИБРОБЕТОНДЫ ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ҚОЛДАНЫСТАҒЫ БЕТОН
КОНСТРУКЦИЯЛАРЫНЫҢ БЕРІКТІГІ МЕН ПАЙДАЛАНУ КӨРСЕТКІШТЕРІН
АРТТЫРУ 84

УДК 613.96:613.72:312

Цибульська Вікторія Вікторівна, Ганчар Іван Лазарович,
Гаврилова Наталія Володимирівна, Проценко Ганна Олександрівна
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
(Запоріжжя, Україна),
Сопотницька Олена Валеріївна
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна)

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ СУЧАСНОГО ТРЕНЕРА

Анотація. Стаття присвячена дослідженню ролі комунікативної компетентності в професійній діяльності сучасного тренера. Автори аналізують різні аспекти комунікації в спорті, особливості взаємодії тренера з юними спортсменами. На основі теоретичного аналізу та особистого практичного досвіду автори обґрунтували необхідність постійного розвитку комунікативних навичок у тренерів для досягнення високих результатів в спорті.

Ключові слова: комунікативна компетентність тренера, юні спортсмени, комунікативні здібності тренера, комунікативні завдання.

*Tsybulska Viktoriia, Hanchar Iva, Havrylova Nataliia, Protsenko Hanna
Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University
(Zaporizhzhia, Ukraine),
Sopotnytska Olena
Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine)*

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A COMPONENT OF THE PEDAGOGICAL SKILLS OF A MODERN TRAINER

Annotation. The article is devoted to the study of the role of communication competence in the professional activity of a modern coach. The authors analyse various aspects of communication in sport, peculiarities of interaction between a coach and young athletes. On the basis of theoretical analysis and personal practical experience, the authors substantiate the need for continuous development of communication skills in coaches to achieve high results in sports.

Keywords: coach's communication competence, young athletes, coach's communication skills, communication tasks.

Успіх сучасного спортсмена значною мірою залежить від якості взаємодії з тренером. Ефективна комунікація стала невід'ємною частиною тренувального процесу. Завдяки інноваційним педагогічним технологіям та новим методам тренувань, спортсмени отримують можливість розвивати не лише фізичні якості, а й важливі особистісні характеристики, такі як ініціативність, самостійність та критичне мислення. Сучасний тренінг – це не просто фізичні навантаження, а комплексний підхід, який враховує психологічні та емоційні аспекти взаємодії тренера та спортсмена

Сучасний спорт вимагає комплексного підходу до тренувального процесу. Взаємодія тренера та спортсмена – це багатогранний процес, який охоплює не лише фізичну підготовку, а й психологічний супровід, соціальну адаптацію та особистісний розвиток. Ефективність тренувального процесу безпосередньо пов'язана з якістю взаємин між тренером та спортсменом, що визначається вмінням тренера будувати довірливі відносини, мотивувати та підтримувати своїх вихованців.

Тренер – це не лише вчитель спортивних навичок, а й наставник, який допомагає спортсмену розвиватися як особистість. Ефективна комунікація передбачає створення атмосфери, в якій спортсмени почуваються комфортно і можуть відкрито обговорювати як спортивні питання, так і особисті проблеми. Такий підхід сприяє не лише досягненню високих спортивних результатів, а й формуванню гармонійної особистості.

З огляду на різні підходи до розуміння комунікативної компетентності, ми можемо запропонувати наше власне тлумачення цього поняття. Комунікативна компетентність педагога – це інтегрована сукупність знань, умінь, навичок та особистісних якостей, що забезпечують ефективне взаємодіяння з учнями, колегами та батьками в освітньому процесі. Вона проявляється в здатності педагога вибирати адекватні мовні засоби, невербальні сигнали та комунікативні стратегії для успішного передавання навчальної інформації, отримання зворотного зв'язку та побудови конструктивних відносин.

В комунікативній компетентності сучасного тренера ми виокремлюємо такі важливі компоненти як: ясність і доступність мовлення, профілактика конфліктів, встановлення контакту, вибір відповідного стилю, завоювання авторитету (рис. 1).

Рисунок 1 – Складові компоненти комунікативної компетентності тренера

Ефективність роботи тренера значною мірою залежить від його вміння чітко та зрозуміло доносити інформацію до вихованців. Ця здатність тісно пов'язана з профілактикою конфліктів. Водночас, швидкість встановлення контакту, вибір відповідного тону та поведінки, а також здатність викликати повагу є не менш важливими компонентами успішної комунікації з підлітками

Комунікативна здатність тренера – це фундамент успішної тренерської діяльності. Вона проявляється в умінні встановити довірливі відносини з вихованцями різного віку, з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей та потреб. Ефективна комунікація передбачає не лише передачу технічних знань та навичок, а й створення сприятливої психологічної атмосфери, мотивацію досягнень та розвиток особистісних якостей юних спортсменів [2, 3].

Вихованець може дізнатися від тренера більше корисної інформації як у питанні тренувального процесу, так і для вирішення життєвих проблем. Важливо знайти спільні інтереси з вихованцем, щоб кожне тренування було корисним для нього не тільки у фізичному, а й у душевному – емоційному, естетичному – плані. Спілкуючись із вихованцями, тренер повинен вести цікаву бесіду, ставлячи будь-які запитання на різні теми, зокрема режиму дня вихованця, його матеріального і морального стану в сім'ї, режиму і якості харчування, режиму сну і відпочинку, успішності в школі. У зв'язку з цим тренер може не тільки грамотно будувати тренувальний процес, а й коригувати його під час заняття, враховуючи психофізіологічні особливості своїх вихованців. У цьому і проявляється комунікативна компетентність тренера – одна з найважливіших у тренерській діяльності. Педагог, що володіє хорошою комунікацією, доб'ється набагато кращих успіхів у своїй роботі. До такого тренера діти «тягнутимуться» більшою мірою, виявлятимуть більшу працьовитість і наполегливість під час виконання поставлених завдань [1, 4, 5].

Важливо зазначити, що комунікація відіграє провідну роль у психологічній підготовці спортсмена. Від того, чи володіє тренер комунікативною компетентністю, багато в чому залежить і кінцевий результат. Тренер-педагог повинен знати, як спілкуватися з конкретним спортсменом, знайти потрібний підхід для кращого настрою вихованця.

За допомогою комунікативних здібностей тренера вирішуються комунікативні завдання в навчально-тренувальному процесі.

Розв'язання комунікативних завдань сприяє встановленню таких взаємовідносин тренера з юними спортсменами, які сприятимуть найефективнішому розв'язанню педагогічного завдання, створюватимуть сприятливі умови для досягнення поставлених цілей у навчанні та вихованні. Установлення правильних взаємин між тренером і дитячим спортивним колективом – одна з неодмінних умов успішної педагогічної діяльності. За правильних взаємовідносин між тренером і юними спортсменами досягається взаєморозуміння, злагожденість у навчально-виховній роботі, зростає не тільки здатність тренера передбачати поведінку підлітків і правильно її тлумачити, а й здатність самих юних спортсменів правильно оцінювати вимоги тренера.

Деякі тренери-початківці завдяки своїм знанням та емоційному й переконливому показу спортивних дій і прийомів досить швидко опановують увагу юних спортсменів. У

таких педагогів з перших тренувань відзначається хороша дисципліна, і вони відносно швидко набувають й інших умінь, характерних для тренерів-майстрів. Однак, якщо новачки втрачають почуття міри у вимогливості, між ними і підлітками швидко виникає бар'єр. Тоді успіх у навчальній та виховній діяльності ніколи не буде досягнутий.

Комунікативна діяльність тренерів-майстрів характеризується продуманою стратегією завоювання колективу. Але їхня стратегія може бути і стереотипною (консервативною); оскільки в них завжди склалися позитивні взаємовідносини з командою, вони перестають переосмислювати систему власної діяльності та в результаті не помічають власних промахів і невдач, настає спад у їхній педагогічній діяльності. Тому тренеру дуже важливо постійно аналізувати результати своєї праці. Більшу частину тренерів-майстрів вирізняє доброзичливість, уміння викликати у дітей ставлення до себе як до близької людини – батька, брата, друга; високий авторитет серед вихованців. Усвідомлюючи соціальну значущість своєї громадської діяльності, вони оперативно ставлять завдання щодо поліпшення роботи з підлітками в позашкільний час у відповідних організаціях.

На жаль, іноді організаторами дитячого спорту стають люди, які в моральному відношенні негативно впливають на підлітків. У гонитві за високими спортивними результатами вони привчають підлітків до обману, що згубно позначається на моральному становленні особистості юних спортсменів.

Важливими критеріями педагогічної майстерності тренера у розв'язанні комунікативних завдань у роботі з юними спортсменами є:

- уміння бути вимогливим, але справедливим;
- врахування дитячої сприйнятливості, уміння знаходити спільну мову з дітьми будь-якого віку;
- збудження у вихованців прагнення домогтися високих результатів у спорті;
- формування правильного їх ставлення до життя та праці;
- уміння стежити під час спілкування з дітьми за своєю вимовою, рухами, жестами, костюмом;
- виховання в юних спортсменів відчуття впевненості у своїх спортивних здібностях.

Отже, комунікативна компетентність тренера – це невід'ємна частина його професіоналізму. Вона дозволяє створити атмосферу довіри і взаєморозуміння в команді, підвищити мотивацію спортсменів і досягти високих результатів. Інвестуючи час і зусилля в розвиток своїх комунікативних навичок, тренер може стати справжнім лідером і надихати своїх вихованців на нові досягнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Абдуллаєв А. К., Ребар І. В. Творча система «Тренер – учень». *Наукове з'ясування: стан та перспективи регіональних досліджень: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Мелітополь, 19 травня 2021 р.* Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького, 2021. С. 124–129.
2. Грибан Г.П. Професійно-комунікативна компетентність як одна з вимог формування особистості сучасного тренера. *Науковий часопис Українського державного*

- університету імені Михайла Драгоманова. Вип. (3К(162). С. 107-113.
[https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K\(162\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.3K(162).22)
3. Мельніков А.В., Шинкарук В.О., Кучма А.С. Побудова ефективної взаємодії між тренером та спортсменом. *OLYMPICUS*. №1. 2024. С. 129-124.
 4. Проценко А.А., Кирієнко О.Г. Роль тренера в психологічній підготовці футболістів. *Соціальні та екологічні технології: актуальні проблеми теорії і практики: матеріали XIV міжнародної Інтернет-конференції (Мелітополь, 25-27 січня, 2022 року)*. Херсон: Олді+, 2022. С. 133-134.
 5. Сопотницька О. Характеристика особливостей професійної діяльності тренерів з ігрових видів спорту. *Сучасні тенденції розвитку освіти і науки в інтердисциплінарному контексті: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Ченстохова–Ужгород–Дрогобич, 24–25 берез. 2016 р.)*. Ченстохова – Ужгород – Дрогобич: Просвіт, 2016. С. 396-398.